

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ЖИТТЄЗДАТНІСТЬ ГРОМАД

Бондаренко В. М.,

**к.е.н., старший науковий співробітник, доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»**

Найактуальнішою темою сьогодення є децентралізація. Це процес який може докорінно змінити організацію державної влади в Україні. Децентралізація - форма розвитку демократії, яка забезпечує самоорганізацію населення до вирішення проблем та захисту інтересів громади.

Однак процес реформування місцевого самоврядування в Україні формує як низку внутрішніх стимулів для економічного розвитку територій, так і ряд проблем. Однією із таких проблем - є життєздатність громад до реалізації покладених на неї функцій. Питання спроможності громад при децентралізації активно цікавить науковців та управлінців.

Базуючись на розробках Ю. Ганущака (одного із провідних експертів з питань децентралізації) під спроможністю громад розуміємо її відповідність умовам, визначеним перспективним планом формування громад та здатність якісно забезпечувати базові потреби/послуги громади.

Однією із головних переваг децентралізації для розвитку територій та життєздатності громади є те, що фінансова децентралізація - формується якісно новий підхід сільських, селищних і міських голів до розвитку бізнесу на їх території. Оскільки громади по-суті будуть конкурувати між собою, нова фінансова модель передбачає прямий мотив громад до наявності прибутків у місцевого бізнесу, - то голови відповідних громад будуть думати про формування привабливих умов для підприємств та стимулюванні їх створення, успішне функціонування саме на їх територіях.

Важливою перевагою децентралізації є відкритість, публічність державних органів управління у своїй діяльності та звітності перед громадою. Наявність такого важеля впливу громади на ефективність роботи цих органів є ефективним видом громадського контролю.

За прогнозами експертів прийняття низки законодавчих актів та внесення змін до Конституції України має позитивно вплинути на спроможність громад. Але все ж таки виникає ряд ризиків, які не можливо оминати:

- 1) ризики, що пов'язані з із зміною меж адміністративно-територіальних одиниць. Реформа передбачає об'єднання задля досягнення спроможності та скорочення державного апарату;
- 2) ризики поглиблення диспропорцій економічного і соціального розвитку територій у разі зміни моделі фінансування чи неефективному об'єднанні громад;
- 3) ризики неякісного управління на місцевих рівнях. До прикладу, лідер громади може бути непрофесіоналом. Крім того, держуправлінець має мати нові навички європейського типу, а саме: вміння просувати, рекламувати території, стратегічно мислити і т.д.;
- 4) ризики неефективного об'єднання громад. Встановлення чітких термінів добровільного об'єднання громад, а у разі його відсутності - примусове, може призвести до хаосу та формування нежиттєздатних громад;
- 5) ослаблення нації, під якою розуміють ризики надмірного негативного впливу лідерів на громаду щодо загальнонаціональних рішень та інтересів, послаблення національного патріотизму та формування регіонального;
- 6) концентрація влади у руках місцевих «міні-олігархів»;
- 7) формування антиукраїнських настроїв та можливість їх реалізації в контексті існуючого політичного поділу України та діючої зони АТО;
- 8) низький рівень відповідальності держави перед громадами у разі провалу реформи чи її неефективності. По-суті завжди серед причин нежиттєздатності громад можна назвати саме на їх неспроможність у механізмах самофінансування чи нездатність до самоорганізації;
- 9) неспроможність місцевої влади у формуванні стратегічних програм розвитку громади через відсутність досвіду та ін.

Вище, перераховано лише частину ризиків, що можуть виникнути в умовах децентралізації. Однак їх наявність ніяк не може бути аргументами проти децентралізації державної влади в Україні. Оскільки існуюча централізована система управління, як показав час, не виправдала себе, сформувала надмірну корупцію, олігархію та зубожіння населення. Лише тотальна трансформація державної влади зможе забезпечити формування самостійності, свідомості, ініціативності та відповідальності громад за свій економічний розвиток.